

دورگهای طبیعی مرکبات و اهمیت آنها در باغبانی

فاطمه انوری

مؤسسه تحقیقات مرکبات کشور، رامسر

صدها سال است که طبیعت توسط باد و حشرات به عنوان یک بهژادگر در دنیای گیاهان عمل کرده و موجب به وجود آوردن دورگهای طبیعی فراوانی در نتیجه کاشت بذور حاصل از این فرآیند طبیعی گردیده است. بدیهی است که کلیه نباتات برای رسیدن به وضع کنونی، مسیری بس طولانی پیموده اند و در ادامه این حرکت طبیعی است که امروزه بشر با استفاده از علم و تکنولوژی پیشرفته، در جهت بهزرایی و بهژادی نباتات هر چه سریعتر گام بر می دارد.

با بررسی مسیر تکاملی از دیاد مرکبات در ایران در می یابیم که تا سال ۱۲۸۹، از دیاد به طریق بذری بوده است. از آنجایی که بسیاری از ارقام تجارتي مرکبات دارای خاصیت چند جینی هستند و اکثر نهالهای حاصل از آنها نوسلار می باشند، لذا در کشت مستقیم بذری، که در گذشته مرسوم بوده است، اکثر نهالها (۶۵-۷۵٪) شبیه مادر هستند و فقط ۲۵-۱۵٪ آنها از سلول تخم حاصل می شوند که تفرق صفات نشان می دهند. این نهالهای حاصل از سلول تخم دورگهای طبیعی نامیده می شوند. نمونه های بسیار زیادی از این ارقام دورگ طبیعی را می توان در مناطق مختلف مرکبات خیز کشور به طور پراکنده در داخل باغها مشاهده نمود. از جمله می توان به ارقام شل محله، ادیب، لیمو آستارایی، مینو، بکرایی، دارابی و غیره اشاره کرد که براساس آزمایشات و بررسیهای انجام شده شل محله از شمال و بکرایی از جنوب به عنوان پایه های مقاوم در مقابل بیماری ویروس تریتیزا معرفی گردیده اند.